

Informacja prasowa. Warszawa, 18 stycznia 2023 r.

„Nie bądź obojętny. 80. rocznica powstania w getcie warszawskim”

Program obchodów Muzeum POLIN

Wystawa czasowa „Wokół nas morze ognia”, 11. edycja akcji społeczno-edukacyjnej *Żonkile* w sześciu miastach Polski, międzynarodowe konferencje popularnonaukowe i spotkanie z Martínem Caparrósem, warsztaty z Loesje, działania artystyczne w plenerze, konferencja edukacyjna dla nauczycieli i edukatorów, teatr i performance, cykle rozmów o nieobojętności w historii i współcześnie, aż dwa festiwale filmowe oraz oferta edukacyjna dla szkół – to tylko wybrane wydarzenia, które w 2023 r. Muzeum POLIN przygotowało w ramach całorocznych obchodów 80.

rocznicy wybuchu powstania w getcie warszawskim odbywających się pod hasłem „Nie bądź obojętny”.

19 kwietnia 2023 r. przypadnie 80. rocznica wybuchu powstania w getcie warszawskim – największego zbrojnego zrywu Żydów i Żydówek podczas II wojny światowej, a zarazem pierwszego powstania miejskiego w okupowanej Europie. W dniu wybuchu powstania, w święto Pesach, na terenie getta przebywało 50 tysięcy osób. Byli wśród nich 20-letni Mietek Pachter, 21-letnia Mira Piżyc i 11-letnia Helena Kuczer (Krystyna Budnicka). Nie należeli do bojowców – jak wielu innych zamieszkujących getto. Ich cichy opór był jednak tak samo ważny, jak ten z bronią w ręku. Co stało się z dziesiątkami tysięcy osób, które w trakcie powstania zeszły do podziemi i przez wiele dni pozostawały nieuchwytnie?

Wydarzenia organizowane przez Muzeum POLIN, takie jak wystawa czasowa „Wokół nas morze ognia. Losy żydowskich cywilów podczas powstania w getcie warszawskim”, cykl spotkań z potomkami Ocalałych, czy doskonale znana warszawiakom i warszawiankom Akcja społeczno-edukacyjna *Żonkile*, przypomną historie tych, którzy pomimo rozpacz, samotności, głodu, pragnienia i strachu walczyli o każdy kolejny „dzień, godzinę, minutę”. Zróżnicowany, całoroczny program Muzeum poruszy także treści aktualne współcześnie, stawiając pytania o naszą przyszłość:

– W 80. rocznicę pragniemy uczcić pamięć osób, które poniosły śmierć w getcie warszawskim i posłuchać opowieści Ocalałych. Nasz program w 2023 roku pozwoli również przyjrzeć się krytycznie historii, a wreszcie – spojrzeć na współczesność i w przyszłość. Dokładnie tak, jak radził Marian Turski 27 stycznia 2020 roku. Przypomniął wówczas przesłanie swojego przyjaciela Romana Kenta: „Nie bądź obojętny”, zwane XI przykazaniem – mówi Marta Sarnowska, koordynatorka programu Muzeum POLIN. Poprzez wystawę, szereg wydarzeń i publikacji oraz zaangażowanie wielu osób ze świata sztuki czy nauki, będziemy starać się wprowadzić to XI przykazanie do naszej codzienności – symbolicznie i praktycznie – dodaje Sarnowska.

Jednym z kluczowych wydarzeń programu „Nie bądź obojętny” będzie otwarcie 18 kwietnia 2023 r. – w przeddzień 80. rocznicy wybuchu powstania w getcie warszawskim – **wystawy czasowej „Wokół nas morze ognia”**. Po raz pierwszy Muzeum POLIN opowie szerokiej publiczności o nieznannej stronie powstania, odda głos cywilom, którzy ukrywali się w getcie. Ich opór był tak samo ważny, jak ten z bronią w ręku. Zobaczymy m.in. oryginalne klisze fotograficzne Zbigniewa Leszka Grzywaczewskiego z powstania w getcie warszawskim, odnalezione po blisko 80 latach w rodzinnych zbiorach jego syna, Macieja Grzywaczewskiego. Autorką koncepcji ekspozycji jest prof. Barbara Engelking, kierująca Centrum Badań nad Zagładą Żydów PAN, a kuratorką Zuzanna Schnepf-Kończak z Muzeum POLIN. Współorganizatorami wystawy są Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce i Centrum Badań nad Zagładą Żydów.

[Wyjątkowe odkrycie – klisze z powstania w getcie | Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie](#)

[Wystawa "Wokół nas morze ognia. Losy żydowskich cywilów podczas powstania w getcie warszawskim" | Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie](#)

[Program „Nie bądź obojętny”](#)

Cykl warsztatów kreatywnego pisania z Loesje 4 i 18 lutego 2023

Warsztaty wokół przesłania „Nie bądź obojętny”. Najbardziej inspirujące hasła zostaną umieszczone na plakatach sygnowanych Loesje i trafią do przestrzeni publicznej.

„O badaniach nad chorobą głodową w getcie warszawskim” 15 marca 2023

Sesja popularnonaukowa upamiętniająca pracę lekarzy getta warszawskiego i podkreślająca znaczenie ich badań nad chorobą głodową. Jej dopełnieniem będzie skierowany do szerokiej publiczności **wykład znanego argentyńskiego dziennikarza Martína Caparrósa, autora głośnego książkowego**

reportażu „Głód”. Partnerzy i Patroni: Polska Akcja Humanitarna, Wydawnictwo Literackie, Prezes Naczelnej Rady Lekarskiej, Polskie Towarzystwo Lekarskie.

Otwarcie wystawy czasowej „Wokół nas morze ognia. Losy żydowskich cywilów podczas powstania w getcie warszawskim”. Wystawa będzie czynna od 18 kwietnia 2023 roku do 8 stycznia 2024 roku.

Akcja Żonkile 2023. Cywile 19 kwietnia 2023 roku po raz jedenasty Muzeum POLIN organizuje akcję społeczno-edukacyjną Żonkile pod hasłem „Łączy nas pamięć”, której tematem przewodnim tym razem będą cywile. Na ulicach Warszawy wolontariusze będą rozdawać papierowe żonkile – symbol wspólnej pamięci o powstaniu w getcie. W 2023 roku po raz pierwszy żonkile zostaną rozdane przez wolontariuszy również w pięciu innych miastach Polski: Łodzi, Krakowie, Wrocławiu, Białymstoku oraz Lublinie. **Do 13 lutego trwa rekrutacja wolontariuszy indywidualnych i szkolnych w Warszawie** (szczegóły na www.polin.pl).

W ramach Akcji Żonkile oraz programu „Nie bądź obojętny. 80 rocznica powstania w getcie warszawskim” w dniach 16-22 kwietnia muzeum zaprezentuje szeroki program towarzyszący, który ogłosi na swojej stronie internetowej w pierwszej połowie marca 2023. Wśród propozycji znalazły się m.in. koncerty w Warszawie i Tel Awiwie.

Międzynarodowa konferencja naukowa: "Żydzi europejscy w obliczu nieuchronności Zagłady" 23-25 kwietnia 2023

Celem konferencji jest rozpoznanie i opisanie doświadczenia życia Żydów w obliczu bliskiego i nieuchronnego zagrożenia Zagładą. Jak rozprzestrzeniały się informacje o masowych mordach? Jak Żydzi adaptowali się do warunków ekstremalnych? Jak wyglądało ich życie dzień po dniu w tych warunkach? Jakie były ich przeżycia i emocje oraz świadomość dalszego losu?

There was no hope. Vereint in der Erinnerung koncert Beethoven Orchestra Bonn, 12 maja 2023, godz. 10.00 i 12.00

Beethoern Orchestra Bonn zaprosi na dwa wyjątkowe koncerty, by upamiętnić pamięć Żydów i Żydówek z getta warszawskiego utworami Władysława Szpilmana, Mieczysława Wajngaerta oraz Josimy Felschuh. Bilety online: [Schulkonzert 12.05.2023 Tickets – Opernhaus Bonn, Bonn \(derticketsservice.de\)](https://www.derticketsservice.de/Schulkonzert-12.05.2023-Tickets-Opernhaus-Bonn-Bonn)

Millennium Docs Against Gravity 12-14 maja 2023

Największy festiwal filmów dokumentalnych w Polsce i jeden z największych na świecie. W 2023 roku jeden z bloków poświęcony będzie hasłu "Nie bądź obojętny/a", zarówno w odniesieniu do tematów historycznych, jak i współczesnych.

Teatr Forum „**Nie bądź obojętny**” to historie opowiedziane przez młodych ludzi, nastolatków. W muzealno-teatralnej przestrzeni, którą stworzą, będą pracowali z tematami, które są dla nich ważne, z tym co ich boli, co chcieliby zmienić, co nie jest dla nich obojętne. Warsztaty teatralne i sceniczne będą odbywały się między marcem, a majem i zostaną zwieńczone premierą spektaklu 15 maja.

„**Still standing**” działanie performatywne, w którym ciało traktowane jest jako nośnik pamięci i żywa rzeźba powstająca w relacji do miejsca. Działanie wchodzi w dialog z historyczną choreografią izraelskiej choreografki Noa Eshkol przygotowaną przez nią na obchody 10. rocznicy powstania w getcie warszawskim i zaprezentowaną w 1953 roku w kibucu Lohamei Hageta'ot (Bojowników Getta) w Izraelu. Działanie będzie przeprowadzone 16 maja we współpracy z muranowianami i muranowiankami w nawiązaniu do daty zburzenia Wielkiej Synagogi na Tłomackim.

Pamięć o Zagładzie Romów. Kurs edukacyjny czerwiec – sierpień 2023

Kurs edukacyjny skoncentrowany wokół pamięci o Zagładzie Romów w oparciu o wystawę czasową „Wokół nas morze ognia”. Kulminacja kursu to sierpień 2023 w związku z Międzynarodowym Dniem Pamięci o Zagładzie Romów.

Jesienne spacer choreograficzne to propozycja osadzonego w doświadczeniu cielesnym poznawania wystawy. Umożliwia ono bądź to uaktywnienie odmiennych od zazwyczaj używanych na ekspozycjach

zmysłów, bądź to skupianie się na wybranym aspekcie sensualnego doświadczania – wyostrzeniu określonego zmysłu. Spacerzy poprowadzi Weronika Pelczyńska.

Wokół pamięci o wojnie. Warsztaty polsko-ukraińskie. Konteksty historyczne i

współczesne październik – listopad 2023.

Punktem wyjściowym do warsztatów jest pamięć. Pamięć życia w żydowskich gettach w czasie drugiej wojny światowej i współczesnego życia w ogarniętych wojną ukraińskich miastach. Będziemy się zastanawiać nad tymi dwiema perspektywami na podstawie indywidualnych losów Żydów/Żydówek i Ukraińców/Ukrainek. Warsztaty będą się odbywały częściowo w oparciu o wystawę czasową.

Formy oporu. Jaką wspólnotę pamięci budujemy? Konferencja edukacyjna. 27-29 października 2023

Ruch oporu w okresie II wojny światowej obejmował różnorodne formy sprzeciwu wobec władz okupacyjnych, jednak najsilniej w zbiorowej pamięci odcisnęła się walka zbrojna. Opór ludności cywilnej wiązał się z ogromnym ryzykiem. Jak takie podejście do pojmowania oporu przekłada się na edukację, postrzeganie historii oraz kształtowanie współczesnych postaw patriotycznych? Wokół tych pytań będą toczyć się spotkania w ramach konferencji edukacyjnej Muzeum POLIN poświęconej pamięci o ludności cywilnej warszawskiego getta.

Warsaw Jewish Film Festival 23-29 października 2023

Warsaw Jewish Film Festival jest przeglądem najnowszych kina międzynarodowego z konkursem fabuł i dokumentów poruszających szeroko rozumianą "tematykę żydowską". Festiwal to miejsce spotkań, gdzie silnie obecna jest terażniejszość, która wyrasta z historii. W 2023 roku festiwal przyjmie hasło przewodnie "Nie bądź obojętny".

Chór POLIN listopad – grudzień 2023

Projekt muzyczno-performatywny Chóru POLIN przygotowany w odniesieniu do treści wystawy czasowej. Chór POLIN to społeczny chór działający od 2014 roku przy Muzeum Historii Żydów

Polskich. W każdym kolejnym projekcie chór stara się pójść o kilka kroków do przodu bądź o kilka kroków w bok w stosunku do wcześniejszych realizacji.

Nagroda POLIN 2. połowa listopada 2023

Celem konkursu Nagroda POLIN jest promocja postaw i działań zgodnych z misją muzeum. Laureatami nagrody są osoby lub organizacje, które swoimi działaniami chronią pamięć o historii polskich Żydów oraz przyczyniają się do kształtowania wspólnej przyszłości, wzajemnego zrozumienia i szacunku. Nagroda jest przyznawana od 2015 roku. 2023 rok to szczególny czas na wyróżnienie tych, którzy nie są obojętni.

Całoroczne cykle wydarzeń

W 2023 roku w ramach programu towarzyszącego wystawie zaprosimy na wydarzenia, które odbywać się będą w ramach serii spotkań – zarówno na żywo w muzeum, jak i online.

Cykl rozmów: „Nie bądź obojętny” marzec – grudzień 2023

Myślą przewodnią cyklu rozmów będzie IX przykazanie „Nie bądź obojętny”. W spotkaniach postaramy się przyjrzeć obojętności z rozmaitych perspektyw i zastanowić się, czym jest obojętność, a może też czym nie jest. Jakie są źródła obojętności? Do czego obojętność prowadzi lub może prowadzić? Czy to jest jakiś moralny nakaz, obowiązek, cywilizacyjny stempel, wewnętrzny impuls, indywidualna potrzeba? Wszystkie rozmowy prowadzi prof. Karolina Wigura.

Czytelnia POLIN marzec – grudzień 2023

Spotkania literackie wokół nowych wydawnictw związanych z 80. rocznicą powstania w getcie warszawskim.

Rówieśnicy-Przewodnicy. Storytelling warsztaty marzec – czerwiec 2023

W trakcie dziesięciu spotkań nastolatki poznają historię oraz losy żydowskich rówieśników takich jak Mary Berg, Dawid Sierakowiak czy młody poeta z getta łódzkiego Abram Cytryn. Następnie będą

uczyć się budowania opowieści oraz wspólnie z edukatorami na nowo odkrywać oraz interpretować teksty z kanonu lektur. Pod koniec projektu młodzież stworzy autorski spacer po wystawie czasowej.

Spacery po wystawie czasowej kwiecień – grudzień 2023, wybrane niedziele miesiąca, godz. 14.00

Spacery po wystawie „Wokół nas morze ognia” prowadzone przez przewodników Muzeum POLIN.

Oprowadzania autorskie po wystawie „Wokół nas morze ognia” kwiecień – grudzień 2023, wybrane soboty miesiąca, godz. 12.00

Cykl autorskich oprowadzań, podczas których uczestnicy będą mieli okazję poznać indywidualne podejście do wystawy „Wokół nas morze ognia” osób reprezentujących różne obszary: nauki, sztuki, edukacji, krytyki. Będą to spotkania przede wszystkim z twórczyniami i twórcami wystawy.

„Untold Stories, Unsung Heroes”, „Nieopowiedziane historie, nieznani bohaterowie” wrzesień – listopad 2023

Trzy spotkania z potomkami bohaterów „Wokół nas morze ognia” – cywili, którzy przetrwali powstanie w getcie w jego murach i opisali je we wspomnieniach. Rozmowy poprowadzi prof. Barbara Kirshenblatt-Gimblett, kuratorka główna wystawy stałej Muzeum POLIN.

Spacery miejskie maj – październik 2023

Cykl spacerów miejskich, których tematy nawiązywać będą do historii getta warszawskiego.

Prześledzimy wspólnie, jak przebiegały granice getta i jakie pozostawiło ślady. Poznamy historie związane z ratowaniem dzieci, a także wydobędziemy muranowskie herstorie.

Kobiety w oporze przeciwko okupantowi niemieckiemu w getcie warszawskim marzec – maj 2023, platforma online; Kurs organizowany wraz z Jewish Women's Archive.

Prelegentki, polskie naukowczynie, pisarki i aktywistki spojrzą na historię warszawskiego getta z perspektywy kobiet i gender. Uczestnicy wraz z wykładowczyniami zastanowią się wspólnie, dlaczego historia oporu w getcie dotąd pomijała udział kobiet i jakie znaczenie dla zrozumienia historii getta ma gender.

Warsztaty dla lokalnych liderów i edukatorów wokół wystawy „Wokół nas morze ognia” maj – sierpień 2023

Program kursu powstał z myślą o edukatorach i edukatorkach oraz lokalnych liderach i liderkach działających w obszarze międzykulturowości i/lub dziedzictwa żydowskiego. Spotkanie to umożliwi pogłębienie ich wiedzy oraz rozwój umiejętności, a także sieciowanie.

Warsztaty edukacyjne dla szkół rok szkolny 2023/2024

Warsztaty realizowane będą w ramach naszej oferty edukacyjnej w formie stacjonarnej i online. Dzięki warsztatom młodzież będzie lepiej rozumiała procesy historyczne i uwrażliwi się na przejawy wykluczania ze społeczeństwa osób, które w jakiś sposób różnią się od większości. Zrozumie, że aby zmienić świat nie można być obojętnym.

Historia mówiona: nowe produkcje filmowe i publikacje kwiecień – grudzień 2023

Premiery filmowe oraz publikacje nowych tekstów na portalu Wirtualny Sztetl oraz Polscy Sprawiedliwi. Przybliżmy portrety osobiste świadków getta warszawskiego, opublikujemy efekty kwerendy ikonografii z gett okupowanej Polski. Powstanie także nowa seria artykułów o postawach Polaków wobec powstania w getcie warszawskim, w tym nowe historie dotyczące pomocy udzielonej przez m.in. Andrzeja i Czesława Miłoszów, Juliana Grobelnego, Marię Kann.

Powstanie w getcie warszawskim. Rys historyczny

W 1940 r. Niemcy ogrodzili murem część centrum Warszawy i stłoczyli tam prawie pół miliona Żydów ze stolicy i okolic. Uwięzieni w getcie, umierali wskutek głodu, chorób, niewolniczej pracy i ginęli w egzekucjach. Latem 1942 r. została zorganizowana Wielka Akcja likwidacyjna. Niemcy wywieźli z getta do ośrodka zagłady w Treblince blisko 300 tysięcy Żydów. Wśród tych, którzy pozostali, narodziła się idea zbrojnego oporu. 19 kwietnia 1943 r. dwa tysiące Niemców wkroczyło do getta, by je ostatecznie zlikwidować. Przeciwwstawiało się im kilkuset młodych ludzi z konspiracyjnych – Żydowskiej Organizacji Bojowej (ŻOB) i Żydowskiego Związku Wojskowego (ŻZW). Powstańcy, pod dowództwem Mordechaja Anielewicza, byli wycieńczeni i słabo uzbrojeni. Wielu wiedziało, że nie mają szans, ale wołało zginąć w

walce, by ocalić swoją godność. Pozostali mieszkańcy getta, około 50 tysięcy cywilów przez wiele tygodni ukrywało się w kryjówkach i bunkrach. Pomimo rozpacz, samotności, głodu, pragnienia i strachu walczyli o każdy kolejny „dzień, godzinę, minutę”. Ich cichy opór był tak samo ważny, jak ten z bronią w ręku. Przez wiele dni pozostali nieuchwytni – zeszli do podziemi i nie podporządkowali się rozkazom Niemców. Przez cztery tygodnie Niemcy równali getto z ziemią, paląc dom po domu. Schwytanych bojowców i mieszkańców zabijali lub wywozili do obozów. 8 maja Anielewicz i kilkudziesięciu powstańców zostało otoczonych i popełniło samobójstwo. Nielicznym Żydom udało się wydostać kanałami z płonącego getta. 16 maja Niemcy na znak zwycięstwa wysadzili Wielką Synagogę przy ul. Tłomackie. Getto warszawskie przestało istnieć. Na jego terenie w gruzach pozostali już tylko nieliczni ukrywający się Żydzi. „Gruzowcy” zmagali się z brakiem wody i jedzenia. Ginęli z wycieńczenia i chorób, rozstrzeliwani przez Niemców. Niewielu udało się przejść na drugą stronę muru. Ostatni opuścili „cmentarzysko getta” w styczniu 1944 r.

Materiały graficzne: [Dla mediów | Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie](#)

Kontakt dla mediów:

Marta Dziewulska
Rzeczniczka Prasowa Muzeum POLIN
mdziewulska@polin.pl
+48 504 069 690